

Tarptautinė bibliotekų asociacijų ir institucijų federacija (IFLA)

ISBD

Tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas

Jungtinė laida

Rekomendavo ISBD peržiūros grupė

Patvirtino IFLA Katalogavimo sekcijos Nuolatinis komitetas

Vilnius
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
2013

UDK 025.32
Is26

Versta iš: *ISBD: International Standard Bibliographic Description*. Consolidated Edition. Recommended by the ISBD Review Group. Approved by the Standing Committee of the IFLA Cataloguing Section. Berlin/Boston, 2011.

ISBD lietuviškąjį vertimą parengė:
Nijolė Marinskienė, Regina Varnienė-Janssen, Tomas Auškalnis

Is26 **ISBD** : tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas / Tarptautinė bibliotekų asociacijų ir institucijų federacija (IFLA) ; rekomendavo ISBD peržiūros grupė ; patvirtino IFLA Katalogavimo sekcijos Nuolatinis komitetas ; [ISBD lietuviškąjį vertimą parengė: Nijolė Marinskienė, Regina Varnienė-Janssen, Tomas Auškalnis]. — Jungtinė laida. — Vilnius : Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2013. — XV, 302 p.
ISBN 978-609-405-075-6

UDK 025.32

Publikuojama IFLA leidus.

© International Federation of Library Associations and Institutions, The Hague, The Netherlands, 2011

© Vertimas į lietuvių kalbą. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2013

ISBN 978-609-405-075-6

TURINYS

Įvadas	IX
A Bendrasis skyrius	1
A.1 Apimtis, tikslas ir vartojimas	1
A.2 Išteklių traktavimas	2
A.3 ISBD sandara ir skyryba	11
A.4 Duomenų šaltiniai	22
A.5 Aprašo kalba ir rašto sistema	28
A.6 Praleidimai ir santrumpos	29
A.7 Didžiosios raidės	31
A.8 Spaudos klaidos	32
A.9 Simboliai ir t. t.	34
A.10 Trūkumai	34
A.11 Pavyzdžiai	35
ELEMENTŲ APIBŪDINIMAS	37
0 Turinio formos ir priemonės tipo sritis	37
0.1 Turinio forma	39
0.2 Priemonės tipas	43
1 Antraštės ir atsakomybės duomenų sritis	47
1.1 Pagrindinė antraštė	50
1.2 Gretutinė antraštė	66
1.3 Paantraštiniai duomenys	71
1.4 Atsakomybės duomenys	81
2 Laidos sritis	103
2.1 Laidos duomenys	105
2.2 Gretutiniai laidos duomenys	111
2.3 Laidos atsakomybės duomenys	112
2.4 Papildomi laidos duomenys	114
2.5 Papildomų laidos duomenų atsakomybės duomenys	116
3 Specifinė išteklių medžiagos ar rūšies sritis	117
3.1 Matematiniai duomenys (Kartografiniai ištekliai)	118
3.2 Natų formos duomenys (Muzikos notacija)	123

3.3	Numeracija (Serialiniai ištekliai)	125
4	Publikavimo, pagaminimo, platinimo ir t. t. sritis	133
4.1	Publikavimo, pagaminimo ir (arba) platinimo vieta	136
4.2	Leidėjo, gamintojo ir (arba) platintojo vardas	144
4.3	Publikavimo, pagaminimo ir (arba) platinimo data	154
4.4	Spausdinimo ar pagaminimo vieta	163
4.5	Spaustuvinininko ar gamintojo vardas	165
4.6	Spausdinimo ar pagaminimo data	166
5	Materialiojo aprašo sritis	167
5.1	Apimtis	169
5.2	Kiti fiziniai duomenys	183
5.3	Matmenys	190
5.4	Pridedamosios medžiagos duomenys	197
6	Serijos ir daugiadalio monografinio išteklių sritis	199
6.1	Serijos ar daugiadalio monografinio išteklių pagrindinė antraštė .	202
6.2	Serijos ar daugiadalio monografinio išteklių gretutinė antraštė ...	204
6.3	Serijos ar daugiadalio monografinio išteklių paantraštiniai duomenys	205
6.4	Serijos ar daugiadalio monografinio išteklių atsakomybės duomenys	206
6.5	Serijos ar daugiadalio monografinio išteklių tarptautinis standartinis numeris	207
6.6	Serijos ar daugiadalio monografinio išteklių numeracija	208
7	Pastabos sritis	211
7.0	Pastabos apie turinio formos ir priemonės tipo sritį ir specifines medžiagos rūšis	213
7.1	Pastabos apie antraštės ir atsakomybės duomenų sritį	216
7.2	Pastabos apie laidos sritį ir išteklių bibliografinę istoriją	225
7.3	Pastabos apie specifinę išteklių medžiagos ar rūšies sritį	234
7.4	Pastabos apie publikavimo, pagaminimo, platinimo ir t. t. sritį	238
7.5	Pastabos apie materialiojo aprašo sritį	240
7.6	Pastabos apie serijos ir daugiadalio monografinio išteklių sritį ..	243
7.7	Pastabos apie turinį	244
7.8	Pastabos apie išteklių identifikatoriaus ir įsigijimo sąlygų sritį ..	247

7.9	Pastabos apie numerį, dalį, iteraciją ir t. t., kurie sudaro aprašo pagrindą	248
7.10	Kitos pastabos	250
7.11	Pastabos apie turimą egzempliorių	252
8	Išteklių identifikatoriaus ir įsigijimo sąlygų sritis	253
8.1	Išteklių identifikatorius	255
8.2	Registracinė antraštė (Tęsimieji ištekliai)	259
8.3	Įsigijimo sąlygos	260
Priedai	261
A priedas:	Daugialygis aprašas	263
B priedas:	Dvikrypčiai įrašai	265
C priedas:	Bibliografija	267
D priedas:	Santrumpos	269
E priedas:	Žodynas	271
Rodyklė	299

ISBD peržiūros grupės nariai (2010 m. gruodžio mėn.)

John D. Byrum, Jr. (narys korespondentas)	Library of Congress, USA (atsistatydinęs)
Elena Escolano Rodríguez (pirmininkė)	Biblioteca Nacional España, Spain
Renate Gömpel	Deutsche Nationalbibliothek, Germany
顾犇 (Ben Gu)	National Library of China
Mauro Guerrini	Università di Firenze, Italy
Tuula Haapamäki	National Library of Finland
John Hostage	Harvard Law School, USA
Lynne C. Howarth	University of Toronto, Canada
Natalia Kasparova	Russian State Library
Irena Kavčič	National and University Library, Slovenia
이재선 (Jaesun Lee)	National Library of Korea
Françoise Leresche	Bibliothèque nationale de France
Agnès Manneheut (narė korespondentė)	Université de Nantes, France
Dorothy McGarry	University of California, Los Angeles, USA (atsistatydinusi)
Glenn Patton	OCLC Online Computer Library Center, USA

Kartu su kitomis grupėmis

Vardas	Įstaiga	Atstovavimas
Anders Cato	National Library of Sweden	<i>Katalogiseringsregler för svenska bibliotek</i>
Gordon Dunsire	University of Strathclyde, Scotland	Semantic Web communities
Massimo Gentili-Tedeschi	Biblioteca Nazionale Braidense, Italy	International Association of Music Libraries, Archives, and Documentation Centres
Hanne Hørl Hansen	Dansk BibliotekCenter, Denmark	<i>Katalogiseringsregler og bibliografisk standard for danske biblioteker</i>
Cristina Magliano	ICCU, Italy	Commissione RICA
François-Xavier Pelegrin	ISSN International Centre	ISSN International Centre
Tom Pols	Koninklijke Bibliotheek, Netherlands	FOBID, Netherlands Library Forum
Margaret Stewart	Library and Archives Canada	Joint Steering Committee for Development of RDA
Regina Varnienė-Janssen	Martynas Mažvydas National Library of Lithuania	<i>Kompiuterinių bibliografinių ir autoritetinių įrašų sudarymo metodika</i>
WATANABE Takahiro	Tezukayama Gakuin University, Japan	Japan Library Association
Mirna Willer	University of Zadar, Croatia	<i>Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga</i>

IVADAS

Tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas (ISBD) yra pagrindinis visuotinė bibliografinę apskaitą skatinantis standartas, kurį taikant tarptautiniu mastu priimtina forma visuotinai prieinami tikslūs baziniai bibliografiniai duomenys apie visus bet kurioje pasaulio šalyje publikuotus išteklius. Nuo pat jo atsiradimo pradžios svarbiausias ISBD tikslas yra suteikti nuoseklumo bibliografinės informacijos mainams.

ISBD yra standartas, kuris apibrėžia tam tikra tvarka užrašomus arba perrašomus duomenų elementus, sudarančius kataloguojamo ištekliaus aprašo pagrindą. Jame taip pat vartojama nustatyta skyryba, kaip duomenų elementų atpažinimo ir atvaizdavimo priemonė, daranti juos suprantamus nepriklausomai nuo aprašo kalbos.

IFLA 2009 m. paskelbė naująjį *Tarptautinių katalogavimo principų išdėstymą*.¹ Šių principų, kurie pakeičia ir papildo 1961 m. Paryžiaus principus², penktasis skyrius skirtas bibliografiniam aprašui, kur teigiama, kad „Aprašomieji duomenys turi būti sudaryti vadovaujantis tarptautiniu lygiu pripažintu standartu“³. Išnašoje pažymima, kad ISBD yra standartas bibliotekų bendruomenei, tuo tarpu principų išdėstymas skirtas ne tik bibliotekoms, bet ir archyvams, muziejams bei kitoms bendruomenėms.

Nors pradinė šio standarto tobulinimo paskata buvo bibliografinės apskaitos automatizavimas ir ekonominė paskirstyto katalogavimo būtinybė, ISBD tebėra naudingas ir pritaikomas bet kokio katalogo tipo – tiek rankinio tvarkymo, tiek kompiuterinio – visų rūšių publikuotų išteklių bibliografiniams aprašams. Šį tarptautiniu lygiu priimtą standartą savo kataloguose sėkmingai gali taikyti nacionalinių ir daugianacionalinių katalogavimo taisyklių besilaikančios tarnybos.

Dirbant su ISBD buvo vadovujamasi šiais tikslais ir principais:

- ISBD pateikti nuoseklus nuostatas, kiek įmanoma vienesnes, visoms publikuotų išteklių rūšims aprašyti ir specifines nuostatas – specifinėms išteklių rūšims, kai to reikia šiems ištekliams aprašyti.
- ISBD pateikti nuostatas suderintam visame pasaulyje aprašomajam katalogavimui, siekiant palengvinti tarptautinius bibliografinių įrašų mainus tarp įvairių šalių valstybinės bibliografijos tarnybų bei bibliotekų ir informacijos (taip pat gamintojų ir leidėjų) bendruomenėje.
- ISBD pritaikyti skirtingus aprašo lygmenis, taip pat ir tuos, kurie reikalingi valstybinės bibliografijos tarnyboms, nacionalinėms ir kitoms bibliotekoms.
- Turi būti apibrėžti aprašomieji elementai, reikalingi ištekliui identifikuoti ir pasirinkti.

1 *IFLA Cataloguing Principles: the Statement of International Cataloguing Principles (ICP) and its Glossary in 20 Languages*. Ed. by Barbara B. Tillett and Ana Lupe Cristán. (München: K.G. Saur, 2009). Taip pat prieinama: <http://www.ifla.org/en/publications/statement-of-international-cataloguing-principles>

2 International Conference on Cataloguing Principles. *Report*. (London: International Federation of Library Associations, 1963), 91-96.

3 *IFLA Cataloguing Principles*, 5.3.

- Dėmesys bus kreipiamas į duomenų elementų rinkinį, o ne jų atvaizdavimą arba naudojimą specifinėje automatizuotoje sistemoje.
- Rengiant nuostatas, būtina pasitelkti pažangią praktiką.

Šiame tekste nuostatos išdėstytos taip, kad pirmiausia pateikiamos bendros nuostatos, taikomos visoms išteklių rūšims, po to – specifinės nuostatos, kurios papildo informaciją, reikalingą specifinei išteklių rūšiai, arba yra bendros taisyklės išimtys.

Funkcinių reikalavimų bibliografiniams įrašams (FRBR)⁴ terminais tariant, ISBD taikomas apraškomis aprašyti, turimą vienetą aprašant kaip visos apraiškos egzempliorių. Taip ISBD atsižvelgiama į *Tarptautinių katalogavimo principų išdėstymą*, kuriame teigiama, kad „Bibliografinis aprašas dažniausiai turi remtis vienetu kaip apraiškos atstovu“⁵.

Remiantis ISBD, valstybinės bibliografijos tarnybos kviečiamos parengti galutinius aprašus, kurie „apimtų visus ISBD pateikiamus būtinus elementus tiek, kiek informacija pritaikytina aprašomam ištekliui“ (žr. A.1.3). Tokios praktikos taip pat rekomenduojama laikytis bibliotekoms, kurios dalijasi bibliografiniais duomenimis. Tam tikri duomenų elementai laikomi *būtinais* visais atvejais, o kai kuriais atvejais jie laikomi *būtinais*, jeigu yra reikalingi aprašomam ištekliui identifikuoti arba kitais atžvilgiais laikomi svarbiais bibliografijos ar katalogo vartotojams. ISBD nuostatos gali būti papildomos IFLA *Guidelines for the Application of the ISBDs to the Description of Component Parts*⁶ („ISBD taikymo sudėtinių dalių aprašui nurodymai“).

ISBD ir FRBR ryšys

Ši ISBD laida atspindi pastangas, kuriomis siekiama, kad visų medžiagos rūšių aprašai vienodai atitiktų FRBR. Tam tikslui buvo atidžiai peržiūrėti ISBD duomenų elementai ir prie nebūtinų priskirti visi, kurie nebūtinai FRBR. Nėra nė vieno duomenų elemento, kuris būtų būtinas pagal FRBR, bet nebūtinai pagal ISBD.

ISBD peržiūros grupė laikė būtinu IFLA uždaviniu išaiškinti ryšį tarp ISBD ir FRBR modelio. Bandydama priderinti ISBD terminiją prie FRBR terminų *kūrinys* („work“), *išraiška* („expression“), *apraiška* („manifestation“) ir *vienetas* („item“) ir pakeisti tokius terminus kaip *leidinys* („publication“), grupei iškilo sunkumų, didžiausia dalimi todėl, kad FRBR vartojami terminai apibrėžiami esinio-santykio („entity-relationship“) modelio kontekste aukštesniu abstrakcijos lygmeniu nei ISBD apibūdinimai. Frankfurte

4 IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records, *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report*. (München: K.G. Saur, 1998). Taip pat prieinama: <http://www.ifla.org/en/publications/functional-requirements-for-bibliographic-records>

5 *IFLA Cataloguing Principles*, 5.2.

6 International Federation of Library Associations and Institutions, *Guidelines for the application of the ISBDs to the description of component parts*. (London: IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Programme, 1988). Prieinama: <http://www.ifla.org/files/cataloguing/isbd/component-parts.pdf>

vykusio IFLA ekspertų pasitarimo, skirto tarptautinėms katalogavimo taisyklėms parengti (IME-ICC), pranešime buvo pasakyta, kad „FRBR terminija *neturėtų* būti paprasčiausiai įterpiama į ISBD ir katalogavimo taisykles, tačiau [pastarosios] *turėtų* išlaikyti savo specifinę terminiją ir tiksliai apibrėžti, kaip šios specifinės terminijos kiekvienas terminas konceptualiai susijęs su FRBR terminija“⁷. Peržiūros grupė pritarė šiam pasiūlymui ir 2003 m. nutarė ISBD nevertoti FRBR terminijos. Vis dėlto ISBD peržiūros grupė nusprendė padaryti kai kuriuos redakcinius pakeitimus. Vienas jų – vartoti terminą *išteklis* („resource“) vietoj *dokumentas* („item“) arba *leidinys* („publication“). Tai padaryta norint išvengti painiavos, nes ankstesnių ISBD termino *item* („dokumentas“) reikšmė nuo FRBR termino *item* („vienetas“) skiriasi.

Peržiūros grupė nusprendė, kad lentelės, detalios apibūdinančios kiekvieno ISBD elemento ryšį su atitinkamu FRBR modelio esiniu, atributu ar santykiu, sukūrimas pakankamai aiškiai parodytų darnų ISBD ir FRBR ryšį. 2004 m. liepos 9 d. Katalogavimo sekcijos Nuolatinis komitetas paskelbė šių ryšių sutapties lentelę *Mapping ISBD Elements to FRBR Entity Attributes and Relationships*⁸, grindžiamą tuo metu publikuotais ISBD.

ISBD peržiūros grupė reiškia padėką už atliktą peržiūros darbą ir specializuotų ISBD publikavimą, kadangi šioje naujojoje versijoje siekiama kiek įmanoma labiau paisyti su specializuotais ISBD susijusių nuostatų, kad būtų nuosekliai išdėstytos visų rūšių išteklių aprašo nuostatos. Toliau pateikiama trumpa nuveikto darbo apžvalga⁹.

Istorija

Tarptautinio standartinio bibliografinio aprašo pradžia siekia 1969 m., kai IFLA Katalogavimo komitetas surengė Tarptautinį katalogavimo ekspertų pasitarimą. Šiame pasitarime buvo priimta rezoliucija, kurioje siūloma parengti standartus, reglamentuojančius bibliografinių aprašų formą ir turinį. Todėl Katalogavimo komitetas ėmėsi veiklos, kuri galiausiai suteiktų galimybę aktyviau keistis bibliografiniais duomenimis. Ši veikla padėjo atsirasti tarptautinio standartinio bibliografinio aprašo (ISBD) koncepcijai.

Pirmasis ISBD buvo Monografinių leidinių tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas (ISBD(M)), išleistas 1971 m. Iki 1973 m. šis tekstas buvo priimtas daugelio šalių valstybinės bibliografijos tarnybų, o pasirodžius originalaus angliško teksto

7 Patrick Le Boeuf, “Brave new FRBR world”. In *IFLA Cataloguing Principles: Steps towards an International Cataloguing Code: Report from the 1st IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code, Frankfurt, 2003*. Prieinama: http://www.d-nb.de/standardisierung/pdf/papers_leboeuf.pdf

8 Prieinama: <http://www.ifla.org/files/cataloguing/isbd/isbd-frbr-mapping.pdf>

9 Išsamesnę ISBD laidų apžvalgą žr.: John Byrum, “The Birth and Re-birth of the ISBDs: Process and Procedures for Creating and Revising the International Standard Bibliographic Descriptions”, 66th IFLA Council and General Conference, Jerusalem, Israel, 2000. Prieinama: <http://archive.ifla.org/IV/ifla66/papers/118-164e.htm>

vertimams į keletą kitų kalbų, juo pradėjo remtis daugelis katalogavimo komitetų, peržiūradami nacionalines ir daugianacionalines aprašo taisykles¹⁰. Atsižvelgus į ISBD(M) vartotojų pastabas, nutarta parengti pataisytą tekstą, kuris buvo paskelbtas 1974 m. kaip „Pirmoji standartinė laida“. 1974 m. taip pat buvo išleistas Serialinių leidinių tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas (ISBD(S)).

Anglų-amerikiečių katalogavimo taisyklių peržiūros Jungtinis vykdomasis komitetas 1975 m. pasiūlė IFLA Katalogavimo komitetui parengti bendrą tarptautinį standartinį bibliografinį aprašą, kuris tiktų bibliotekose kaupiamai visų rūšių medžiagai. Šį pasiūlymą įgyvendinant 1977 m. buvo išleistas ISBD(G). Vėliau buvo peržiūrėtas ir su ISBD(G) suderintas ISBD(M), o 1978 m. paskelbta „Pirmoji pataisyta standartinė laida“.

Vėliau buvo išleisti specifinėms medžiagos rūšims skirti ISBD: 1977 m. – ISBD(CM) kartografinė medžiagai, ISBD(NBM) neknyginei medžiagai ir pataisytas ISBD(S) serialiniams leidiniams, 1980 m. – ISBD(A) seniesiems (antikvariniams) monografiniams leidiniams ir ISBD(PM) natų leidiniams.

Peržiūra, 1980–2000

Pasaulyje IFLA kongrese Briuselyje 1977 m. rugpjūčio mėn. IFLA Katalogavimo sekcijos Nuolatinis komitetas priėmė naujų svarbių nutarimų, susijusių su IFLA programa ISBD rengti. Buvo susitarta, kad visi ISBD tekstai turėtų galioti nekeičiami penkerius metus, o po to būtų peržiūrėti visi arba tik taisytini. Tam tikslui Nuolatinis komitetas suformavo ISBD peržiūros komitetą; 1981 m. įvyko pirmasis jo pasitarimas, kuriame buvo numatyta, kaip bus peržiūrėti ir taisomi specializuoti ISBD.

ISBD buvo perleisti tokia seka: 1987 m. – ISBD(M), ISBD(CM) ir ISBD(NBM), 1988 m. – ISBD(S), 1990 m. – ISBD(CF) kompiuteriniams failams, 1991 m. – ISBD(A) ir ISBD(PM), 1992 m. – ISBD(G). Iki devintojo dešimtmečio pabaigos buvo baigtas pirmosios bendrosios peržiūros projektas. Vėliau ISBD(CF) pakeitė ISBD(ER) elektroniniams ištekliams, kuris buvo paskelbtas 1997 m.

1992 m. IFLA Katalogavimo sekcija kartu su Klasifikavimo ir dalykinimo sekcija sudarė Funkcinių reikalavimų bibliografiniams įrašams (FRBR) tyrimo grupę. Viena iš tiesioginių šios naujosios pasekmių buvo sprendimas sustabdyti didžiąją dalį ISBD peržiūros darbų, kol FRBR tyrimo grupė vykdys savo įsipareigojimą „pasiūlyti bazinį funkcionalumo lygmenį ir bazinius duomenų reikalavimus valstybinės bibliografijos tarnybų sudaromiems įrašams“. 1998 m. FRBR tyrimo grupė, IFLA Katalogavimo sekcijos Nuolatiniam komitetui pritarus jos rekomendacijoms, paskelbė savo baigiamąją ataskaitą. Tuo metu atkurta ISBD peržiūros grupė atnaujino savo įprastinę veiklą. Kaip ir buvo tikėtasi, IFLA Katalogavimo sekcijos Nuolatinis komitetas paprašė ISBD peržiūros grupę inicijuoti išsamią specializuotą ISBD peržiūrą. Šio „antrosios

10 Išsamus pakeistų ISBD sąrašas prieinamas: <http://www.ifla.org/en/node/900>

bendros peržiūros projekto“ tikslas buvo užtikrinti ISBD nuostatų ir „nacionalinio bibliografinio įrašo bazinio lygmens“ duomenims keliamų FRBR reikalavimų dermę.

Peržiūra, 2000–2006

Vykdamas šią bendros peržiūros projektą, ISBD(S) buvo pakeistas į ISBD(CR) serialiniams ir kitiems tęsiamiesiems ištekliams, kuris po pasitarimų, skirtų suderinti ISBD(S) su ISSN rekomendacijomis ir „Anglų-amerikiečių katalogavimo taisyklių“ 2-ąja laida, buvo išleistas 2002 m. Taip pat 2002 m. buvo išleistas peržiūrėtas ISBD(M), o 2004 m. – peržiūrėtas ISBD(G). Po bendros ISBD(CM) ir ISBD(ER) peržiūros šie ISBD buvo pataisyti, tačiau ši veikla nebuvo užbaigta, nes jau buvo pradėtas rengti jungtinis ISBD.

Preliminari jungtinė laida, 2007

IFLA konferencijoje Berlyne 2003 m. buvo nutarta įkurti ISBD ateities krypties tyrimo grupę. Ši grupė priėjo išvadą, kad visus ISBD sujungti įmanoma. ISBD peržiūros grupė įpareigojo šią tyrimo grupę parengti galutinį tekstą, kuriuo remiantis būtų parengta jungtinė laida.

ISBD peržiūros grupė bandė išspręsti kai kurias problemas, su kuriomis susiduria šiandienos kataloguotojai. Jungtinis ISBD skirtas taikyti kaip visų rūšių publikuotos medžiagos, apimančios laikotarpį iki pat mūsų dienų, aprašo standartas ir palengvinti išteklių, kuriems būdingos daugiau negu vienos formos savybės, aprašymą. Be to, jis padeda naujinti ISBD ir išlaikyti jo nuoseklumą.

Preliminarioje jungtinėje ISBD laidoje atsižvelgiama į visas paskutines peržiūras ir į 2006 m. ISBD(A) peržiūrą. Galutinis tekstas buvo parengtas sujungus susijusias kiekvieno ISBD nuostatas, suteikiant joms naują struktūrą, suvienijus publikuotas skirtingoms medžiagos rūšims skirtų tekstų versijas, taip sudarant pagrindą tolesnei veiklai, gautą rezultatą papildžius per paskutinius kelerius metus peržiūrėtų ISBD versijomis, suvienodinus formuluotes.

Atsižvelgiant į principą, kad ISBD esminis dalykas yra elementai, o ne jų atvaizdavimas, ir siekiant tobulinti bibliografinės paieškos sistemų ir atvaizdavimo formatų suderinamumą, 2007 m. preliminarioje jungtinėje laidoje buvo šiek tiek pakeista nustatyta skyryba. Pavyzdžiui, skyryba kartojama, kai sritis baigiasi tašku ir prieš toliau einančią sritį pateikiama nustatyta skyryba prasideda tašku. Jei toje pačioje srityje pateikiami skirtingi elementai ne iš nustatytų duomenų šaltinių, kiekvienas jų apskliaudžiamas atskira laužtinių skliaustų pora. Tai suteiks nuoseklumo kitokiose negu ISBD atvaizdavimo sistemose.

Nuoširdžiai dėkojame visoms tyrimo grupėms, prisidėjusioms prie specializuotų ISBD peržiūros, taip pat buvusiam ISBD peržiūros grupės pirmininkui John D. Byrum, vadovavusiam daugumai peržiūros projektų. Ypatingą padėką reiškiamo Dorothy

McGarry, ISBD ateities kryptų tyrimo grupės pirmininkei, už jos redakcinį indėlį rengiant preliminarious jungtinės laidos projektus ir galutinį variantą.

Jungtinė laida, 2011

Nepaisant pakeitimų, padarytų anksčiau aptartų peržiūros projektų metu, ISBD esminė sandara ir duomenų komponentai laikui bėgant mažai kito, ir juos visus arba kai kuriuos iš jų iki šiol plačiai naudoja katalogavimo taisyklių ir metaduomenų schemų kūrėjai. Tačiau atsižvelgiant į besikeičiantį išteklių pobūdį ir technologinius procesus, paskutiniu metu įtakojusius bibliografinę prieigą, ISBD peržiūros grupė nusprendė susitelkti ties atskirus ISBD pakeitusios jungtinės ISBD laidos tobulinimu. Tobulindama ISBD, peržiūros grupė ir toliau atsižvelgs į nacionalinių ir daugianacionalinių katalogavimo taisyklių pasikeitimus.

ISBD peržiūros grupė 2003 m. sudarė Medžiagos apibūdinimų tyrimo grupę (*Material Designations Study Group* (MDSG)), kuriai buvo pavesta tirti bendrus ir specifinius medžiagos apibūdinimus (*general material designations/specific material designations* (GMD/SMD)), kurie taikomi įvairioms formoms ir mišrioms priemonėms. Šiai tyrimo grupei buvo žinomas susirūpinimas, kurį Bendrų medžiagos apibūdinimų darbo grupė išreiškė 2003 m. Frankfurto IFLA ekspertų pasitarime tarptautinėms katalogavimo taisyklėms parengti (IME/ICC). Kaip 1998 m. tyrime, skirtame „Anglų-amerikiečių katalogavimo taisyklių“ 1-osios dalies loginei struktūrai¹¹, pastebėjo Tom Delsey, GMD terminai atspindėjo fizinės formos, medžiagos rūšies, laikmenos formos ir ženklų (pvz., Brailio) painiavą. Be to, buvo laikoma, kad pateikiant GMD tuoj pat po pagrindinės antraštės, nutraukiama loginė antraštės informacijos seka.

Iki 2007 m. IFLA konferencijos Durbane buvo išleista ISBD preliminari jungtinė laida, ir MDSG parengė pasiūlymą apie turinio ir laikmenos komponentą ISBD peržiūros grupės diskusijai. Pasiūlyme atsižvelgiama į *RDA/ONIX Framework for Resource Categorization*¹² 1.0 versiją (2006 m. rugpjūčio mėn.) ir paskesnes *RDA: Resource Description & Access*¹³ versijas, apimančias RDA/ONIX modelį. Šis ir kiti dokumentai buvo labai naudingi tyrimo grupės veiklai, nes ji buvo susijusi su nepriklausomo ISBD turinio ir laikmenos komponento struktūra ir terminija.

Padarius papildomus pataisymus ir atlikus visuotinę peržiūrą, 2009 m. buvo pritarta naujai 0 sričiai, pavadintai „Turinio formos ir priemonės tipo sritis“, apimančiai turinio formos ir priemonės tipo elementus, ir apie tai paskelbta IFLA interneto svetainėje¹⁴.

11 Tom Delsey. *The Logical Structure of the Anglo-American Cataloguing Rules*. 1998-1999. Prieinama: <http://www.rda-jsc.org/docs.html>

12 *RDA/ONIX Framework for Resource Categorization*. 2006. Prieinama: <http://www.rda-jsc.org/working2.html#chair-10>

13 *RDA: Resource Description & Access*. Prieinama: <http://www.rdatoolkit.org/> ; <http://www.rda-jsc.org/rda.html>

14 *ISBD Area 0: Content Form and Media Type Area*. Prieinama: <http://www.ifla.org/publications/isbd-area-0-content-form-and-media-type-area>

Ši sritis pirmą kartą įtraukta į ISBD, o iš 1 srities pašalintas bendras medžiagos apibūdinimas.

Šioje laidoje padaryti ir kai kurie kiti svarbūs pakeitimai: suredaguotas tekstas, siekiant išvengti pasikartojimų ir pasiekti didesnį suderinamumą; supaprastinti būtinų, laisvai pasirenkamų ir sąlyginių elementų lygmenys, pažymint tik kai elementas būtinas; paaiškintas aprašo pagrindas, kuris sudaro bibliografinio aprašo objektą; daugiau dėmesio skiriama daugiadaliams monografiniams ištekliams; peržiūrėti duomenų šaltiniai, siekiant terminų ir jų vartojimo nuoseklumo; labiau atsižvelgta į ne lotynų rašto sistemų reikalavimus; pašalintos senųjų monografinių išteklių aprašo nuostatos, neatitinkančios ISBD; išsiaiškinta, kad apibūdinimai skiriasi nuo elementų; pervardinta 5 sritis, kuri dabar suteikia galimybę spausdintus išteklius nuosekliai aprašyti kartu su kita medžiaga; praplėstas 6 srities pavadinimas; žodynas papildytas daugeliu apibrėžčių.

Nuoširdžiai dėkojame jungtinio ISBD redaktoriui John Hostage už redakcinę priežiūrą ir pagalbą rengiant šio dokumento pirmines ir galutinę versijas. Norėtume padėkoti peržiūros grupės nariams-konsultantams, nacionalinių bibliotekų, nacionalinių bibliotekų tinklų ir tarptautinių institucijų atstovams bei visuotinėje peržiūroje dalyvavusioms institucijoms bei pavieniams asmenims už jų svarų indėlį. Jų pasiūlymai buvo labai naudingi ISBD peržiūros grupei peržiūrint ir taisant ISBD.

Madridas, Ispanija
2010 m. gruodis

Elena Escolano Rodríguez, pirmininkė
ISBD peržiūros grupė